

Asia C-431/23**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

11.7.2023

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Tribunal du travail de Liège (Belgia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

26.5.2023

Kantajat:

AE ym.

Vastaajat:

BA, EP ja RI WIBRA BELGIË SA:n pesähoitajina

WIBRA BELGIË SRL

I. Tosiseikat

- 1 WIBRA on alankomaalainen yritys, joka on sijoittautunut Belgiaan ja Alankomaihin ja joka harjoittaa kaikenlaisten kulutustavaroiden (tekstiilit, sisustustavarat, puhdistusaineet jne.) vähittäismyyntiä alennettuun hintaan.
- 2 Yrityksen belgialainen tytäryhtiö, osakeyhtiö Wibra België (jäljempänä SA Wibra België), joutui covid-19-kriisin vuoksi väliaikaisesti sulkemaan myymälänsä, minkä vuoksi sen liikevaihto supistui merkittävästi vuonna 2020. Yrityksellä oli tuolloin 81 myymälää ja se työllisti 439 työntekijää.
- 3 SA Wibra België piti 20.7.2020 ylimääräisen yritysneuvoston kokouksen ja julkaisi lehdistötiedotteen, jossa se ilmoitti olevansa erittäin vaikeassa tilanteessa, aikovansa pitää osan liikkeistään Belgiassa ja joutuvansa hakemaan tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä.
- 4 SA Wibra België jätti 30.7.2020 tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevan hakemuksen Gentin kauppatorin tuomioistuimen

Dendermonden jaostolle (Belgia) (jäljempänä kauppatoimioistuin). Samana päivänä annettulla tuomiolla nimitettiin kolme selvittäjää (BA, EP ja RI), joiden tehtävänä oli järjestää ja siirtää yhtiön toiminta kokonaan tai osittain.

- 5 Selvittäjät toimittivat kauppatoimioistuimelle ainoan hyväksymänsä tarjouksen, jonka oli tehnyt alankomaalainen Wibra Nederland BV, joka aikoi ”aloittaa toiminnan uudelleen Belgian markkinoilla kevennytyssä/suppeammassa/vähemmän tiukassa muodossa vielä perustamattoman yrityksen kanssa, johon kuuluu osa nykyisistä liikkeistä”.¹ Tarjous koski 36 liiketilaa 81:stä, toimipaikka mukaan lukien, sekä 183 luovutuksensaajaehdokkaan valitsemaa henkilöstön jäsentä 439:stä.
- 6 30.9.2020 perustettiin rajavastuuyhtiö Wibra België (jäljempänä SRL Wibra België), jonka tarkoituksena oli ottaa hoitaakseen osa SA Wibra België toiminnasta ja jatkaa sitä.
- 7 1.10.2020 pidettiin SA Wibra Belgiëä toinen ylimääräinen yritysneuvoston kokous, johon osallistuivat ammattiliiton edustajat. SA Wibra Belgiëä mukaan yrityksen johdon ja selvittäjien tarkoituksena oli näin ollen antaa henkilöstölle tarvittavat tiedot ostotarjouksen hyväksymishakemuksen yhteydessä, joka koski tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvalla luovutuksella toteutettavaa tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä.
- 8 Kauppatoimioistuin hylkäsi kyseisen hyväksymishakemuksen 8.10.2020. Kauppatoimioistuin katsoi, että tietyt tarjouksen kohdat olivat yhtäältä ristiriidassa työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta työnantajan vaihtuessa tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvalla luovutuksella toteutettavan tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyn seurauksena 5.10.2011 tehdyn työehtosopimuksen nro 102 (convention collective de travail n° 102 du 5 octobre 2011 relative au maintien des droits des travailleurs en cas de changement d’employeur du fait d’une réorganisation judiciaire par transfert sous autorité de justice, MB, 25.4.2013, s. 25097) (jäljempänä työehtosopimus) kanssa ja toisaalta työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY (EYVL 2001, L 82, s. 16) kanssa.
- 9 Samana päivänä kauppatoimioistuin asetti SA Wibra Belgiëä konkurssiin ja määräsi BA:n, EP:n ja RI:n pesähoitajiksi.
- 10 Henkilöstön jäsenille ilmoitettiin välittömästi tuomiosta ja heidän työehtosopimuksensa päättymisestä irtisanomisajan palkkaa vastaavaa korvausta vastaan.

¹ Gentin kauppatoimioistuimen tuomio 8.10.2020 [5 kohta], ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen vapaa käännös.

- 11 Huolimatta siitä, että kauppatuomioistuin hylkäsi ostotarjouksen ja että konkurssituomio oli annettu, WIBRA ilmoitti 9.10.2020 lehdistötiedotteessa 36 myymälän pikaisesta uudelleenavaamisesta ja 183 työntekijän ottamisesta palvelukseen uusilla työsopimuksilla.
- 12 Samana päivänä pesähoitajat luovuttivat osan SA Wibra Belgiën varoista SRL Wibra Belgielle, joka otti palvelukseensa 183 irtisanotuista 439 työntekijästä.
- 13 1.4.2021 osa työntekijöistä, joita ei otettu palvelukseen, tiedusteli pesähoitajilta, oliko ennakkotiedottamis- ja kuulemismenettelyä noudatettu ja millä tavoin jotkin SA Wibra Belgiën toiminnot oli luovutettu 9.10.2020 luovutuksensaajalle.
- 14 Pesähoitajat vastasivat, että tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvalla luovutuksella toteutettavaa tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn aikana oli noudatettu tietojen antamista työntekijöiden edustajille ja näiden kuulemista koskevia velvoitteita.
- Kauppatuomioistuin oli heidän mukaansa valvonut ja hyväksynyt menettelyn kulun ja kuullut henkilöstön edustajia istunnossa ostotarjouksen hylkäämispäätöksestä riippumatta.
- 15 Asiakirjoista käy ilmi, että Wibra België SRL on saanut merkittäviä voittoja vuodesta 2021 lähtien ja että konkurssin jälkeen uusia myymälöitä on avattu Belgiassa uudelleen liikanimellä WIBRA.

II. Oikeusriidan kohde ja asianosaisten näkemykset

- 16 60 entistä työntekijää (jäljempänä kantajat) on nostanut ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vahingonkorvauskanteen konkurssissa olevaa SA Wibra Belgiëä (pesähoitajina BA, EP ja RI, jäljempänä myös ensimmäiset vastaajat) sekä uutta SRL Wibra België -yhtiötä vastaan.

He vaativat muun muassa:

- sen toteamista, että vastaajat ovat rikkoneet joukkovähentämistilanteissa noudatettavasta työntekijöiden edustajille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevasta menettelystä 2.10.1975 tehdystä yleisestä työehtosopimuksesta nro 24 (CCT n° 24 du 2 octobre 1975 concernant la procédure d'information et de consultation des représentants des travailleurs en matière de licenciements collectifs, MB 17.2.1976, nro 1975100250, s. 1716) ja työllisyyttä edistävästä toimenpiteistä 13.2.1998 annetun lain (loi du 13 février 1998 portant des dispositions en faveur de l'emploi, MB 19.2.1998, nro 1998012088, s. 4643) (jäljempänä 13.2.1998 annettu laki) 66 §:stä johtuvia joukkovähentämistä koskevia ennakkotiedottamis- ja kuulemisvelvoitteita;
- sen toteamista, että konkurssissa olevan SA Wibra Belgiën ja SRL Wibra Belgiën välinen toimintojen luovutus on sopimukseen perustuva yrityksen

luovutus työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta työnantajan vaihtuessa sopimukseen perustuvan yrityksen luovutuksen yhteydessä ja siirtyvien työntekijöiden oikeuksien sääntelystä konkurssin jälkeen suoritetun varojen siirron yhteydessä 7.6.1985 tehdyn työehtosopimuksen nro 32 bis (CCT n° 32 bis du 7 juin 1985 concernant le maintien des droits des travailleurs en cas de changement d'employeur du fait d'un transfert conventionnel d'entreprise et réglant les droits des travailleurs repris en cas de reprise de l'actif après faillite, MB 9.8.1985, nro 1985800218, s. 11528) merkityksessä;

- kantajille aiheutuneen vahingon määrittämistä, tämän perusteella konkurssissa olevan SA Wibra Belgiën maksettavaksi tulevien vahingonkorvaussaatavien vahvistamista ja asian palauttamista toimivaltaiseen kauppatoimioistuimeen, jotta se päättää kyseisten saatavien hyväksymisestä konkurssivelkoihin;
- SRL Wibra België velvoittamista maksamaan vahvistetut vahingonkorvaussummat yhdessä tai erikseen, ja jos tämä ei ole mahdollista, henkilökohtaisesti.

- 17 SA Wibra België väittää, että vaatimukset ovat perusteettomia sekä siltä osin kuin ne liittyvät joukkovähentämistilanteita koskevan työehtosopimuksen nro 24 rikkomiseen että siltä osin kuin ne perustuvat yritysten luovutusta koskevaan työehtosopimukseen nro 32 bis.

Joukkovähentämistä koskevien täsmällisten ja konkreettisten tietojen puuttumista koskevan väitteen osalta SA Wibra België väittää, että tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevaa menettelyä edeltävän ajanjakson ajalta on erotettava toisistaan menettelyn jälkeinen ajanjakso ja itse konkurssi.

SA Wibra België katsoi, että konkurssissa olevan SA Wibra Belgiën ja SRL Wibra Belgiën välistä toimenpidettä ei voitu luokitella työehtosopimuksessa nro 32 bis tarkoitetuksi sopimukseen perustuvaksi yrityksen luovutukseksi, vaan että palvelukseen otettujen työntekijöiden oikeuksia oli tarkasteltava konkurssin jälkeisen varojen siirron yhteydessä.

- 18 SRL Wibra België väittää, että vaatimukset ovat perusteettomia. 13.2.1998 annetun lain 65 §:n nojalla työehtosopimuksen nro 24 soveltaminen on nimenomaisesti suljettu pois konkurssin tapauksessa.

SRL Wibra België väittää myös, että kantajat eivät voi vedota unionin oikeuden säännöksiin velvoitteiden asettamiseksi työnantajalle; koska direktiiviä 2001/23 ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, sen tulkinnalla ei ole välitöntä horisontaalista oikeusvaikutusta.

SRL Wibra België väittää, että sen ei voida katsoa olevan SA Wibra Belgiën kanssa yhteisvastuussa veloista, jotka olivat olemassa varojen ja henkilöstön siirtoajankohtana, koska käsiteltävänä olevaan tapaukseen sovellettavat säännökset sisältyivät työehtosopimuksen nro 32 bis III lukuun eivätkä sen II lukuun.

III. Oikeudellinen arviointi – Joukkovähentämistilanteissa noudatettavat työntekijöiden edustajille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevat velvoitteet

- 19 Erilaisissa kansallisissa säännöksissä säädetään joukkovähentämistilanteissa noudatettavista työntekijöiden edustajille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevista velvoitteista. Kyseisten säännösten tavoitteena on välttää, rajoittaa tai pienentää joukkovähentämisen seurauksia käyttämällä sosiaalisia toimenpiteitä, asettamalla vuoropuhelu etusijalle ja antamalla oikeaa, täydellistä ja avointa tietoa. Kyseiset säännökset sisältyvät muun muassa työehtosopimukseen nro 24, johon 13.2.1998 annetun lain 66 §:ssä viitataan.
- 20 Työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.7.1998 annetun neuvoston direktiivin 98/59/EY (EYVL 1998, L 225, s. 16) 2 artiklassa säädetään joukkovähentämisiä suunnittelevan työnantajan tiedottamis- ja kuulemisvelvollisuudesta.
- 21 Unionin tuomioistuin täsmensi 12.10.2004 antamassaan tuomiossa komissio v. Portugali (C-55/02, EU:C:2004:605), että joukkovähentämisiä koskevia säännöksiä sovelletaan kaikkiin sellaisiin irtisanomisiin, jotka johtuvat muista kuin työntekijän henkilöön liittyvistä syistä, kuten konkurssista.
- 22 3.3.2011 antamassaan tuomiossa Claes ym. (C-235/10–C-239/10, EU:C:2011:119) unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 98/59 1–3 artiklaa on tulkittava siten, että niitä sovelletaan työnantajana olevan yrityksen toiminnan päättymiseen, joka johtuu tuomioistuimen päätöksestä, jossa määrätään yrityksen purkamisesta ja selvitystilaan asettamisesta maksukyvyttömyyden perusteella, vaikka kansallisen lainsäädännön mukaan työntekijöiden työ sopimukset päättyvät välittömästi tällaisessa toiminnan päättymistapauksessa. Direktiivin 98/59 2 ja 3 artiklasta seuraavat velvollisuudet on täytettävä siihen päivään asti, jona purettavaksi määrätty ja selvitystilaan asetettu yritys lakkaa lopullisesti olemasta oikeussubjekti. Kyseisen yrityksen johdon on täytettävä näiden artiklojen nojalla työnantajalle kuuluvat velvollisuudet silloin, kun se jää paikoilleen, vaikkakin yrityksen johtamisessa rajatuin valtuuksin, tai yrityksen selvitysmiehen on täytettävä ne silloin, kun selvitysmies on ottanut kokonaan vastattavakseen kyseisen yrityksen johtamisesta.

1. Ensimmäisten vastaajien velvollisuudet konkurssipesänhoitajina

- 23 13.2.1998 annetun lain 65 §:ssä nimenomaisesti suljetaan pois kyseisen lain VII luvun soveltaminen, joka koskee ennakkotiedottamis- ja kuulemisvelvoitteita, konkurssimenettelyn yhteydessä esiintyvissä joukkovähentämistilanteissa.
- 24 Direktiivissä 98/59 ei myöskään nimenomaisesti aseteta tällaista velvollisuutta konkurssissa olevalle työnantajalle.

- 25 Direktiivissä 98/59 tai unionin tuomioistuimen sitä koskevassa tulkinnassa ei sallita ennakkotiedottamis- ja kuulemisvelvoitteiden asettamista työnantajalle konkurssin yhteydessä.

Direktiiveillä ei ole välitöntä horisontaalista oikeusvaikutusta; ennen kuin ne saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, ne voivat olla suorana lähteenä yksityisten oikeuksille mutta eivät yksityisiin kohdistuville velvoitteille.

- 26 Siltä osin kuin ainoissa säännöksissä, joissa asetetaan joukkovähentämistä edeltäviä joukkovähentämistilanteissa noudatettavia ennakkotiedottamis- ja kuulemisvelvoitteita, suljetaan pois konkurssimenettely, SA Wibra Belgiën ei voida todeta jättäneen noudattamatta velvoitteitaan konkurssiin asettamisen jälkeen.
- 27 Näin ollen BA:n, EP:n ja RI:n ei voida katsoa olevan SA Wibra Belgiën konkurssipesän hoitajina vastuussa vahingosta, johon kantajat vetoavat, koska he eivät pesähoitajina olleet velvollisia noudattamaan työehtosopimusta, jolla järjestetään joukkovähentämistä edeltävä kuulemis- tai sovittelumenettely.

2. Ensimmäisten vastaajien velvollisuudet selvittäjinä

- 28 BA:n, EP:n ja RI:n vastuu yrityksen tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyn yhteydessä nimettyinä selvittäjinä on täysin erilainen.
- 29 He neuvottelivat selvittäjinä siitä, että emoyhtiö Wibra Nederland [BV] otti haltuunsa osan yrityksen toiminnasta ja otti palvelukseensa osan yrityksen henkilöstöstä. He hyväksyivät 21.9.2020 kyseisen yrityksen tarjouksen, jonka mukaan palvelukseen otettiin 183 henkilöstön jäsentä 439:stä.
- 30 Näin ollen ensimmäiset vastaajat tiesivät tai heidän olisi pitänyt tietää, että joukkovähentäminen oli väistämätöntä Wibra Nederlandin [BV] kanssa käydyistä neuvotteluista lähtien ja viimeistään silloin, kun he hyväksyivät yrityksen tarjouksen 21.9.2020.
- 31 Toisin kuin konkurssimenettelyssä, tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyn yhteydessä ei nimenomaisesti suljeta pois joukkovähentämistä edeltäviä tiedottamis- ja kuulemisvelvoitteita. Kyseisiä velvoitteita sovellettiin siis SA Wibra Belgiën osalta kauppatuomioistuimen 30.7.2020 määräämän tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyn yhteydessä.
- 32 Asiaa koskevissa kansallisissa oikeussäännöissä toistetaan yksityiskohtaisesti direktiivin 98/59 2 artiklan 3 kohdan vaatimukset:

”Jotta työntekijöiden edustajilla on mahdollisuus tehdä rakentavia ehdotuksia, työnantajan on hyvissä ajoin neuvottelujen kuluessa:

- a) annettava heille kaikki tarvittavat tiedot ja

b) aina ilmoitettava heille kirjallisesti:

i) suunnitellun vähentämisen syyt;

ii) vähennettävien työntekijöiden lukumäärä ja ryhmät;

iii) tavallisesti työssä olevien työntekijöiden lukumäärä sekä ryhmät, joihin he kuuluvat;

iv) aika, jonka kuluessa vähentäminen on määrä toteuttaa;

v) suunnitellut perusteet, joilla vähennettävät työntekijät valitaan, sikäli kuin kansallinen lainsäädäntö ja/tai käytäntö antavat työnantajalle oikeuden päättää valinnasta;

vi) laskentamenetelmä, jolla lasketaan kaikki muut mahdolliset korvaukset vähentämisistä, paitsi ne korvaukset, jotka on vahvistettu kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä. –”

- 33 SA Wibra België väittää, että se on kuullut henkilöstön edustajia ja tiedottanut heille taloudellisesta tilanteestaan ja suunnitelluista ratkaisuista selvittäjiensä välityksellä. Yritys viittaa useisiin tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn jälkeisiin kokouksiin.
- 34 Kyseisistä kokouksista laadituissa pöytäkirjoissa ei kuitenkaan mainita joukkovähentämiin liittyviä liittämissä- ja tiedottamistoimenpiteitä.
- 35 SA Wibra Belgiëä erilaiset tiedonannot ja ennen konkurssia pidettyjen yritysneuvoston kokousten sisältö osoittavat, että sosiaalinen yhteistyö on puutteellista ja että työntekijöiden joukkovähentämismenettelyä ei ole noudatettu.
- 36 Mikään ei viittaa siihen, että 13.2.1998 annetun lain 66 §:n 1 momentissa säädetty kirjallinen tiedonanto olisi annettu. 1.10.2020 SA Wibra België kuitenkin tiesi tai sen olisi pitänyt tietää, että joukkovähentämiset olivat väistämättömiä riippumatta siitä, johtuvatko kyseiset vähentämiset tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn yhteydessä tapahtuvasta ostotarjouksen hyväksymisestä vai yrityksen konkurssista, jos tarjous hylätään.
- 37 Se, että henkilöstön edustajia on kuultu 5.10.2020 pidetyssä istunnossa, joka johti 8.10.2020 annettuun konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen, ei riitä osoittamaan, että kyseisiä velvoitteita noudatettiin.
- 38 Siltä osin kuin tuomioistuinpäätökseen perustuvan uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn yhteydessä tehtyä ostotarjousta ei hyväksytty, työntekijöiden edustajat eivät voineet ennakoita yrityksen välitöntä konkurssiin asettamista. Näin ollen oikeudellinen asiayhteys, jossa toimenpide toteutettiin, vei työntekijöiden edustajilta mahdollisuuden esittää kysymyksiä yrityksen johdolle hyödyllisellä tavalla ja kohtuullisessa ajassa.

- 39 Työntekijöillä ei ollut mahdollisuutta saada selkeitä ja riittäviä tietoja siitä, mitä heille tapahtuisi. Samaan aikaan yritys valmisteli uudelleenjärjestelyään, eikä se voinut olla tietämätön joukkovähentämisen toteutumisesta ja siitä johtuvista velvoitteista.
- 40 Ylimääräisenä huomautuksena on todettava, että toisin kuin SA Wibra België väittää, se, että selvittäjien tehtävä suoritetaan tuomioistuimen valvonnassa ja alaisuudessa, ei vapauta yritystä tiedottamis- ja kuulemisvelvoitteista. Tuomioistuinpäätökseen perustuva uudelleenjärjestelyä koskeva menettely ei vaikuta yrityksen johtamiseen, koska yrityksen johto on edelleen täysin sen hallintoelinten käsissä.
- 41 Vastaajien perusteluissa katsottiin, että kauppatuomioistuin ei ollut todennut, että joukkovähentämistä koskevia sääntöjä rikottiin. SA Wibra België kuitenkin tahallisesti kiersi sen, että tuomioistuin hylkäsi ostotarjouksen, siirtämällä kyseisestä hylkäyspäätöksestä huolimatta osan toiminnoistaan, tiloistaan ja henkilöstöstään SRL Wibra Belgiëlle, joka perustettiin etukäteen tätä tarkoitusta varten, ja jättämällä sen henkilöstön, jota ei otettu palvelukseen, pesähoitajien ja Fonds de fermature des entreprisesin (ja näin ollen yhteiskunnan) hoidettavaksi.
- 42 Näin ollen on hyödytöntä väittää, että SA Wibra Belgiëlle asetetut velvollisuudet kuuluivat tuomioistuinvalvonnan piiriin, varsinkin kun kyseinen valvonta johti lopulta selvittäjien tekemän tarjouksen hylkäämiseen.

IV. SA Wibra Belgiëen SRL Wibra Belgiëlle tekemää varojen luovutusta koskeva oikeudellinen luonnehdinta: sopimukseen perustuva yrityksen luovutus vai varojen luovutus konkurssin jälkeen?

- 43 Direktiivissä 2001/23 otetaan käyttöön kaksi mekanismia työntekijöiden suojelemiseksi yrityksen luovutuksen yhteydessä: yhtäältä luovutuksensaaja ottaa palvelukseensa koko luovutetun yrityksen henkilöstön (4 artiklan 1 kohta); toisaalta kaikki luovutetuista työsopimuksista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät luovutuksensaajalle (3 artiklan 1 kohta).
- 44 Kyseinen direktiivi on saatettu osaksi Belgian oikeutta erityisesti työehtosopimuksella nro 32 bis. Kyseisen työehtosopimuksen 6 artiklassa täsmennetään, että sen II lukua, joka koskee työntekijöiden oikeuksia työnantajan vaihtuessa yrityksen sopimukseen perustuvan luovutuksen yhteydessä: ”sovelletaan yrityksen tai yritystoiminnan osan sopimusperusteisesta luovutuksesta johtuvaan työnantajan vaihtumiseen, lukuun ottamatta [konkurssin jälkeistä varojen siirtoa koskevia] tapauksia. Jollei ensimmäisen kohdan määräyksistä muuta johdu, tässä työehtosopimuksessa luovutuksena pidetään identiteettinsä säilyttävän taloudellisen yksikön, jolla tarkoitetaan pää- ja sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikokonaisuutta, luovuttamista.”

- 45 Direktiivissä 2001/23 ja työehtosopimuksessa nro 32 bis tarkoitetussa yrityksen luovutuksessa on kolme osatekijää:
- työnantajan vaihtuminen;
  - yrityksen tai yritystoiminnan osan luovutus;
  - luovutuksen perustuminen sopimukseen. Unionin tuomioistuin on tulkinnut sopimukseen perustuvan luovutuksen käsitettä joustavasti, jotta voidaan saavuttaa direktiivin tavoite, joka on työntekijöiden suojeleminen yrityksen luovutuksen yhteydessä, ja todennut, että kyseistä direktiiviä voidaan ”soveltaa kaikissa tilanteissa, joissa sopimuksen perusteella vaihtuu yrityksen toiminnasta vastuussa oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolle kuuluvat työnantajan velvollisuudet yrityksen työntekijöitä kohtaan” (tuomio 15.6.1988, Bork International ym. (C-101/87, EU:C:1988:308, 13 kohta).
- 46 Työehtosopimuksen nro 32 bis 7 artiklan mukaan ”ne luovuttajan oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen tapahtuessa voimassa olleista työ sopimuksista, siirtyvät luovutuksen vuoksi luovutuksensaajalle”.
- 47 8 artiklassa määrätään luovuttajan ja luovutuksensaajan solidaarisesta vastuusta ”1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen ajankohtana olemassa olleiden ja luovutusajankohtana voimassa olleista työ sopimuksista johtuvien velkojen – –” osalta.
- 48 III luvun 11 artikla ja sitä seuraavat artiklat koskevat työntekijöiden asemaa konkurssin jälkeisen varojen siirron yhteydessä. Kyseisessä tapauksessa II luvussa olevista säännöksistä poiketen sosiaaliperusteiset velat, jotka olivat olemassa luovutusajankohtana, eivät siirry luovutuksensaajalle, eikä solidaarisesta vastuuta luovuttajan kanssa ole.
- 49 Direktiivin 2001/23 5 artiklassa puolestaan säädetään seuraavaa:
- ”Jolleivät jäsenvaltiot toisin säädä, 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely luovuttajan varojen selvittämiseksi, ja sitä toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (joka voi olla toimivaltaisen viranomaisen valtuuttama maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä).”
- 50 Työehtosopimus nro 102 tehtiin yritysten liiketoiminnan jatkamisesta 31.1.2009 annetun lain (loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises, MB 9.2.2009, nro 2009009047, s. 8436), jolla otettiin käyttöön tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvaa luovutusta koskeva mekanismi, voimaantulon jälkeen.

- 51 Covid-19-kriisin yhteydessä lainsäätäjät otti käyttöön erilaisia yritystukitoimia. Näihin kuuluu niin sanottu pre-pack-menettely tai hiljainen konkurssimenettely, josta säädetään talousoikeudesta annetun lain (Code de droit économique) XX.39/1 §:ssä yritysten tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevan otsikon alla.
- 52 Kyseessä on yrityksen uudelleenjärjestelyn valmisteluvaihe, jonka aikana voidaan nimittää selvittäjä sovintoratkaisun tai kollektiivisen ratkaisun aikaansaamiseksi, jos velallinen voi osoittaa, että yrityksen jatkuvuus on uhattuna joko lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.
- 53 Kyseinen oikeudellinen käsite eli pre-pack-menettely ”on periaatteessa kaksivaiheinen menettely: ensimmäinen vaihe on yleensä luottamuksellinen, ja sen aikana neuvotellaan ja tehdään uudelleenjärjestely kaikkien tai joidenkin asianomaisten osapuolten kanssa, ja toinen vaihe, jonka aikana kyseinen sopimus virallistetaan maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä, on periaatteessa lyhyt, koska uudelleenjärjestely on jo valmisteltu ja siitä on neuvoteltu ensimmäisen vaiheen aikana”.²
- 54 Belgian lainsäätäjät aikoi näin ollen säännellä uudelleenjärjestelusuunnitelman neuvottelemista luottamuksellisesti ja ilman kielteistä julkisuutta (pre-pack-suunnitelma),³ mutta ei antanut lainsäädäntöä yrityksen luovutuksen valmistelusta (pre-pack-luovutus).
- 55 Alankomaiden oikeudessa sovellettavan pre-pack-luovutuksen katsottiin 22.6.2017 annetussa tuomiossa *Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.* (C-126/16, EU:C:2017:489) olevan ristiriidassa direktiivin 2001/23 5 artiklan kanssa. Unionin tuomioistuimen mukaan ”pääasiassa kyseessä oleva pre-pack-toimenpide tosin valmistellaan ennen konkurssiin asettamista mutta se pannaan täytäntöön tämän jälkeen. Tällainen toimenpide, joka tosiasiallisesti edellyttää konkurssia, voi näin ollen kuulua direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdan mukaiseen konkurssimenettelyn käsitteeseen” (46 kohta); ja ”konkurssiin asettamista edeltävälle pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle pre-pack-toimenpiteen vaiheelle ei ole minkäänlaista perustaa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä” (53 kohta).
- 56 Unionin tuomioistuimen mukaan kyseistä toimenpidettä ”ei siten toteuteta tuomioistuimen valvonnassa vaan sen toteuttaa, kuten unionin tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista käy ilmi, yritysjohto, joka käy neuvotteluja ja tekee päätökset, joilla valmistellaan konkurssissa olevan yrityksen myyntiä” (54 kohta). Tästä syystä katsotaan, että vaikka ”tuomioistuin on nimittänyt konkurssissa olevan yrityksen hakemuksen perusteella suunnitellun pesänhoitajan ja

² ALTER, C. ja PLETINCKX, Z, ”Loi du 21 mars 2021 modifiant le livre XX du Code de droit économique et le Code des Impôts sur les revenus 1992”, *Journal des Tribunaux*, 2021/20, nro 6858, s. 367.

³ Doc. parl, Ch. 2019/2020, nro 1337/004, s. 10.

suunnitellun valvovan tuomarin, heillä ei kuitenkaan virallisesti ole minkäänlaisia valtuuksia. Näin ollen heihin ei kohdistu mitään viranomaisen valvontaa” (55 kohta).

- 57 Unionin tuomioistuin vahvistaa 16.5.2019 antamassaan tuomiossa Plessers (C-509/17, EU:C:2019:424) oikeuskäytäntönsä samoin perusteluin: ”Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annettua neuvoston direktiiviä 2001/23/EY, ja erityisesti sen 3–5 artiklaa, on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan silloin, kun yritys luovutetaan sellaisessa tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvalla luovutuksella toteutettavaa tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevassa menettelyssä, jonka tarkoituksena on luovuttajan tai sen toimintojen turvaaminen kokonaisuudessaan tai osittain, luovutuksensaajalla on oikeus valita ne työntekijät, joiden se haluaa siirtyvän palvelukseensa.”
- 58 28.4.2022 antamassaan tuomiossa Federatie Nederlandse Vakbeweging (Pre-pack-menettely) (C-237/20, EU:C:2022:321) unionin tuomioistuin tarkisti kantaansa asiaan, jossa konkurssissa oleva alankomaalainen yritys oli luovuttanut toimintonsa kahdelle uudelle tytäryhtiölle pre-pack-mekanismin avulla ja ottanut osan työntekijöistä palvelukseensa epäedullisemmilla työehdoilla. Unionin tuomioistuin katsoi, että ”direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä asetettu edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ’luovuttajan varojen selvittämiseksi’, täyttyy siinä tapauksessa, että yrityksen tai sen osan luovutus valmistellaan pre-pack-menettelyssä, jonka päätavoitteena on mahdollistaa toiminnassa olevan yrityksen selvittäminen konkurssimenettelyssä siten, että kaikki velkojat tyydytetään parhaalla mahdollisella tavalla ja säilytetään mahdollisimman runsaasti työllisyysmahdollisuuksia, ennen kuin aloitetaan luovuttajan varojen selvittämistä koskeva konkurssimenettely, jonka aikana kyseinen luovutus tapahtuu, sillä edellytyksellä, että tällaisesta pre-pack-menettelystä säädetään lailla tai asetuksella” (55 kohta) ja että ”se seikka, että suunnitellun valvovan tuomarin valvonnan alainen suunniteltu pesänhoitaja valmistelee yrityksen tai se osan luovutuksen konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-menettelyssä, ei ole esteenä sille, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdan kolmas edellytys täyttyy” (65 kohta).
- 59 Tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, että pre-pack-toimenpide kuuluu direktiivin 2001/23 5 artiklassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan, jos siitä säädetään lailla tai asetuksilla.

- 60 SA Wibra Belgiën on maksettava kullekin kantajalle vahingonkorvausta joukkovähentämistä edeltävän tiedottamis- ja kuulemisveloitteensa laiminlyönnin vuoksi.
- 61 Konkurssin vuoksi on kuitenkin tarpeen, että saatavat hyväksytään konkurssivelkoihin ja että konkurssin varat ovat riittävät, jotta kantajat voivat tosiasiallisesti saada maksun.
- 62 Jos konkurssissa olevan SA Wibra Belgiën ja SRL Wibra Belgiën välillä toteutettu toimenpide näin ollen katsotaan työehtosopimuksessa nro 32 bis tarkoitetuksi yrityksen sopimukseen perustuvaksi luovutukseksi, jälkimmäinen yhtiö on solidaarisessa vastuussa ensimmäisen yhtiön velvoitteista sekä luovutusajankohtana olemassa olleista veloista työehtosopimuksen nro 32 bis 7 ja 8 artiklan mukaan.
- 63 Tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn yhteydessä varojen luovutussuunnitelma epäonnistui, koska kauppatuomioistuin katsoi, että se on ristiriidassa työehtosopimuksen nro 102 ja direktiivin 2001/23 kanssa.
- 64 Vaikka tuomioistuin ei hyväksynyt varojen siirtoa, selvittäjät panivat maksukyvyttömyysmenettelyn aikana laatimansa luovutussuunnitelman lopulta pesänhoitajina täytäntöön konkurssiin asettamista seuraavana päivänä.
- 65 Vastaajat eivät kiistä sitä, että näiden kahden yhtiön välisen konkurssin jälkeisenä päivänä toteutetun toimenpiteen sisältö on sama kuin ostotarjouksen sisältö. Ainoa ero näiden kahden toimenpiteen välillä on luovutuksensaajan identiteetti, mutta koska SRL Wibra België on emoyhtiön tytäryhtiö, tällä seikalla ei ole merkitystä seuraavassa esitetyn kannalta.
- 66 Selvittäjät olivat käytännössä hyväksyneet Wibra Nederland BV:n tarjouksen, joka koski toimipaikkaa ja osaa toimitiloista sekä kyseiseen hankintaan tarvittavien aineellisten ja aineettomien varojen hankkimista ja sen lisäksi 183 henkilöstön jäsenen palvelukseen ottamista 439:stä.
- 67 Kyseistä toimenpidettä on kiistatta pidettävä pre-pack-luovutuksena, jonka perusteella luovutuksensaaja voi vedota direktiivin 2001/23 5 artiklassa säädettyyn poikkeukseen, jos tästä järjestelystä säädetään lailla tai asetuksella 28.4.2022 annetun tuomion Federatie Nederlandse Vakbeweging (Pre-pack-menettely) (C-237/20, EU:C:2022:321) mukaisesti.
- 68 Kuten oikeuskirjallisuudessa on huomautettu, ”– – luvan myöntämistä koskeva tuomio, jonka tarkoituksena tai vaikutuksena ei ole ’validoida’ luovutusta sosiaalisesta näkökulmasta, ei estä työntekijöitä käyttämästä oikeuksiaan eikä se voi myöskään johtaa siihen, että itse luovutuksen periaate asetetaan kyseenalaiseksi. Tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvalla luovutuksella on näin ollen sama vaikutus työehtosopimuksessa nro 102 tarkoitettuihin työntekijöihin

kuin sopimukseen perustuvalla luovutuksella on työehtosopimuksessa nro 32 bis tarkoitettuihin työntekijöihin”.⁴

- 69 Edellä esitetyistä syistä nyt käsiteltävässä asiassa toteutettu toimenpide voi kuulua direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan vain, jos kyseisestä toimenpiteestä säädetään lailla tai asetuksilla.
- 70 Belgian oikeustilassa ei ole tällaisia säännöksiä, koska talousoikeudesta annetun lain XX.39/1 § koskee valmisteluvaihetta (pre-pack-suunnitelma) eikä luovutusvaihetta (pre-pack-luovutus).
- 71 Käsiteltävänä olevan asian erityispiirteet ovat seuraavat:
- Toimenpiteen ensimmäinen osa, luovutuksen valmistelu, toteutettiin kauppatuomioistuimen nimeämien selvittäjien valvonnassa tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn yhteydessä, eli siitä säädetään lailla.
  - Toimenpiteen toinen osa, varojen ja henkilöstön siirto, toteutettiin välittömästi sen jälkeen, kun kauppatuomioistuin hylkäsi alun perin sovitun toimenpiteen, se hylättiin kaiken lisäksi työntekijöiden oikeuksien suojelua koskevan perusteen nojalla (luovutuksensaajan kieltäytyminen vastaamasta lomaraahan ja vuoden lopussa maksettaviin palkkioihin liittyvistä yrityksen maksettavista kuuluvista korvauksista).
- 72 Näin ollen tulee esiin seuraava kysymys: kuuluuko varojen luovutus, joka on valmisteltu tuomioistuimen valvonnassa tapahtuvassa tuomioistuinpäätökseen perustuvassa uudelleenjärjestelyä koskevassa menettelyssä mutta jota kyseinen viranomaiskieltäytyminen hyväksymisestä, direktiivin 2001/23 5 artiklassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan, kun kyseinen toimenpide on lopulta toteutettu asianomaisen yrityksen konkurssin jälkeen?

V. Ennakkoratkaisukysymys

- 73 *Onko työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin [2001]/23/EY 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että siinä asetettu edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely luovuttajan varojen selvittämiseksi, ei täyty siinä tapauksessa, että yrityksen tai sen osan luovutus valmistellaan ennen sellaisen konkurssimenettelyn aloittamista, jolla pyritään luovuttajan varojen*

⁴ AYDOGDU, R. ja WILDEMEERSCH, J., ”L’arrêt Plessers de la Cour de Justice de l’Union Européenne: une condamnation avec sursis de la réorganisation judiciaire par transfert sous autorité de justice”, *JLMB*, 2019, s. 1269.

selvittämiseen, nyt käsiteltävässä asiassa tuomioistuinpäätökseen perustuvaa uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn yhteydessä, ja jonka päätteeksi tehdään luovutussopimus, joka hylätään toimivaltaisessa tuomioistuimessa mutta joka pannaan täytäntöön välittömästi konkurssiin asettamisen jälkeen kansallisten lakien ja asetusten soveltamisalan ulkopuolella?

TYÖASIAKIRJA